

***Acta Histriae*, l. 19, Koper 2011, 784 str.**

Acta Histriae je znanstvena revija, ki v Kopru (v okviru Univerzitetne založbe Annales) izhaja že od leta 1993 in objavlja izvirne razprave s področja humanistike, zlasti zgodovinopisja, katerih interesno področje je stični prostor med Sredozemljem in Srednjo Evropo. Poseben poudarek daje sodobnim metodološkim pristopom in manj obdelanim tematskim področjem. Letno izidejo 4 številke te znanstvene revije in tako je bilo tudi v letu 2011.

Ker se vsebina vseh treh zvezkov (številke 1-2, 3 in 4), v katerih je skupno izšlo 38 znanstvenih člankov, tematsko ujema, bodo v nadaljevanju predstavljeni skupaj. Priznani in uveljavljeni avtorji ter nekateri perspektivni mlajši zgodovinarji so svoja besedila sestavili v različnih jezikih, kar je sicer značilno za to revijo, ki že ves čas objavlja prispevke domačih in tujih strokovnjakov. Osrednja tema – rdeča nit prispevkov je vprašanje prič in pričevanja kot zgodovinskega vira; za stroko zagotovo zanimiv metodološki izziv.

Za splošni uvod v tematiko je poskrbel Claudio Povolo (“Testimoni e testimonianze del passato”, št. 1-2, str. 1-14), ki nakaže problem pomena nekega pričevanja o preteklosti (pa naj gre za pričo v sodnem procesu, spomenik, arheološko najdbo ali dokument itd.) v odnosu do sedanjosti.

Najobširnejši sklop predstavlja problem pričevanj v sodnih procesih. Inovativnost avtorjev pri izbiri tematike se kaže predvsem v iskanju vpliva v zgodovinskih obravnavah zapostavljenih oseb (v tem primeru prič) na razsodbo. Posebej zanimiva je razprava Loredane Garlati (“Il »grande assurdo«”, 1-2, 81-104), ki prikazuje razloge in načine mučenja prič v želji, da bi se pridobilo njihovo pričevanje. S tem povezana je tudi razprava Marca Nicole Miletija (“Il nemico capitale”, 1-2, 105-126), ki obravnava subjektivne vzroke nezmožnosti pričevanja ter načine odkrivanja le-teh. Vloga priče v sodnem procesu ni bila zanemarljiva, zato je bila ta (tako nekoč, kot danes) vedno skrbno izbrana. Ne čudi nas torej, da so se nekateri avtorji posvetili vprašanju o vlogi, ki jo pri izbiri igrata denimo spol ali izobrazba in poklic. Ravno iz tega vidika se kaže inovativnost v delu Cristopheja Regine (“Discorso normativo e normatività del discorso”, 1-2, 219-230), saj avtor skuša, kljub splošnemu prepričanju, da so bile ženske kot priče v sodnih procesih zapostavljene, dokazati ravno nasprotno. Na danem primeru druge polovice 18. stoletja v Marseillu analizira to zmotno predstavo in ugotavlja,

da je bil ženski delež včasih in ponekod celo višji od moškega. Vpliv prevajalca na potek procesa v svojem delu analizira Lia De Luca (*“L’interprete nella dimensione della testimonianza”*, 1-2, 141-156), medtem ko se nekateri bolj posvečajo vlogi strokovnjakov v tovrstnih procesih, npr. Snježana Prijić Samaržija (*“Trusting experts”*, 1-2, 249-262) in Isabella Rosoni (*“Verità storica e verità processuale”*, 1-2, 127-140), ki obravnava vlogo zgodovinarja v sodnih postopkih druge polovice 20. stoletja (predvsem v procesih proti vojnim zločincem).

Spet drugi avtorji ponujajo splošnejši, prostorsko opredeljen pogled na problem in izpostavijo denimo določene vidike lombardsko-beneškega sodstva, kot npr. Eliana Biasiolo (*“Testimoni a confronto”*, 1-2, 157-176) in Cesare Saluzzo (*“L’istituto della confessione e il contributo della psicologia”*, 1-2, 177-196), ali španskega kolonialnega prava v 17. in 18. stoletju, ki ga obravnava Alejandro Agüero (*“El testimonio procesal y la administración de justicia penal en la periferia de la Monarquía católica, siglos XVII y XVIII”*, 1-2, 43-60).

Z metodološkimi problemi pričevanja se ukvarjata John Jeffries Martin (*“Tortured Testimonies”*, 3, 375-392), ki obravnava (ne)verodostojnost ter način obravnavanja zapisnikov govora mučenih prič, in Maria Pia Di Bella (*“La violenza come »esperienza« e la violenza come »udito dire«*”, 3, 561-570), ki izpostavlja antropološki vidik obravnavanja nasilja. Z interdisciplinarnega vidika se tematike dotakne tudi Vanesa Matajč (*“Medbesedilna razmerja med ustno zgodovino in literaturo v pričevanju”*, 1-2, 301-318).

Na drugi strani pa se nekateri izmed preostalih avtorjev posvečajo analizi izbranih primerov sodnih sporov, npr. Lucien Faggion (*“Justice civile, témoins et mémoire aristocratique”*, 1-2, 61-80), Claudio Lorenzini (*“Per scrutare la voce di una donna”*, 1-2, 197-218), Lovorka Čoralić (*“»Verità d’alcuni hereticic«*”, 3, 407-418), Maria Gigliola di Renzo Villata (*“Il processo agli untori di manzoniana memoria e la testimonianza”*, 3, 419-452), Andrej Studen (*“Slovanski tepec in umazana Tržačanka”*, 3, 469-482) in Patrizia De Salvo (*“»Sarà delitto il pubblicare scritti di qualunque sorta... che contengano libelli infamatori«*”, 3, 505-522). Nenazadnje ne gre spregledati razprave, ki se je v Italiji sprožila po vključitvi javnega mnenja v kazenski postopek in jo v svojem prispevku obravnava Luigi Lacché (*“»Public Opinion in Its Relationship With the Evidence«, or Rather an »Uncomfortable« Witness of the Trial”*, 3, 453-468).

Kljub temu, da je drugim "oblikam" pričevanj namenjenega manj prostora, pa ti prispevki niso nič manj zanimivi ali inovativni, kot prvi. Nekateri avtorji na primer obravnavajo različna pričevanja kot raziskovalno orodje, pri čemer izstopa Zmago Šmitek ("Kulturnozgodovinska pričevanja dreves", 3, 571-586), ki predstavi kulturnozgodovinski pomen dreves v slovenskem ljudskem izročilu. Njegov namen je tudi opozoriti na to, kar lahko ljudsko izročilo zaradi svoje tematske širine raziskovalcu ponudi. Kaj nam lahko povedo uradni dokumenti, poročila, pisma, dnevniki ali časopišno gradivo o nekem družbenem dogajanju ali političnih spremembah ter kakšna je problematika njihove rabe, preučujejo Eric R. Dursteler ("Describing or Distorting the »Turk«?", 1-2, 231-248), David Laven ("The Fall of Venice", 3, 341-358), Branka Grbavac ("Svjedočanstvo o stvarnosti ili fikcija – zadarski notari između formulara i prakse", 3, 393-406), Erasmo Castellani ("Documenti disordinati", 3, 483-504), Petra Svöljšak ("Pisanje kot zdravilo ali oznanilo bodočim rodovom", 3, 523-540), Gino Belloni ("Problemi di edizione con duplice originale di notaio", 4, 625-644) in Irena Rožman ("Analiza verodostojnosti zapisov v matičnih knjigah: metodološki vidiki", 4, 743-756). Da je tudi historiografija sama lahko pričevanje nekega časa, dokazujejo Iva Kurelac ("Funkcija svjedočanstva i konstrukcije u tradicionalnoj i predkritičkoj historiografiji hrvatskog humanizma", 1-2, 263-280), Klemen Pust ("Pričevanja o vzhodnem Jadranu v osmanski historiografiji zgodnjega novega veka", 4, 659-682) in Bojan Mitrović ("Una storia fra modello e testimonianza", 1-2, 281-300), ki na zanimiv način preučuje nekritično prilaščanje in različne interpretacije Rankejeve *Die Serbische Revolution* v različnih obdobjih srbske zgodovine. Na podoben način Egon Pelikan ("Biografske podobe v političnih spremembah in invenciji tradicije – strategije ustvarjanja zgodovinskega spomina", 3, 541-560) obravnava problem biografije v zgodovinopisju in na izbranih primerih predstavnikov političnega katolicizma na Slovenskem pokaže, kako pisci prilagajajo zgodovinski spomin v funkciji določenih interesov. Zanimiv prispevek ponudi tudi Darja Mihelič ("Piranski notar Dominik Petenarij – pričevalec časa", 4, 645-658), ki na primeru posameznika oriše sicer cenjen poklic notarja, ki pa v piranskem okolišu ni veljal za elitnega. Prav gotovo si posebno mesto zasluži tudi prispevek Piera Casentinija ("La partita a scacchi di Marostica", 3, 359-374), ki analizira pojav invencije tradicije na primeru Marostice, "mesta šaha".

Predvsem v zadnji številki revije *Acta Histriae* se avtorji posvetijo problematiki govoric, ki so, ne le vplivale na družbeni položaj posameznika, temveč so pogosto služile tudi kot sredstvo in dokaz v določenih pravnih postopkih. Tako se Alexander Cowan ("Touching her Reputation", 4, 611-624) posveti vlogi govoric pri porokah parov iz različnih družbenih slojev. Dragica Čeč ("Funkcije govoric in njihovih nosilcev v podeželskih skupnostih", 4, 703-728) analizira vprašanje vpliva govoric na družbeni položaj posameznika, izpostavi s tem povezane tožbe zaradi razžalitve časti ter nenazadnje ponudi razmislek o tem, kakšna je bila pravzaprav funkcija govoric. Vprašanju zanesljivosti tovrstnih virov se posveti Jurij Hadalin ("Govorice in čenče v delu Albina Kjudra Zgodovinski mozaik Primorske", 4, 729-742). Zanimivo branje ponudi tudi Petra Kavrečič ("Pričevalci preteklosti: avanturisti in drugi popotniki na Krasu in v Istri pred modernim turizmom", 4, 683-702), ki izpostavi funkcijo popotnikov in raziskovalcev, katerih zapisi lahko služijo kot pričevanje zunanjega opazovalca o nekem območju in obdobju. Nazadnje vse številke bralcu ponujajo tudi nekaj strokovnih ocen, ki so lahko dobra spodbuda, da tudi sam poseže po katerem izmed novejših zgodovinopisnih del.

Urška Lampe

***Annales*, Anali za istrske in mediteranske študije,**

Series historia et sociologia, 21, Koper 2011, 534 (218 + 316) str.

Znanstvena revija *Annales* je v letu 2011 praznovala jubilejnih dvajset let obstoja, uspešnega delovanja in kreiranja plodnih temeljev za razvoj ter širjenje raziskav, razumevanj in znanj s področja družboslovja in humanistike, pri čemer ne gre spregledati njenega prispevka k razvijanju raziskovalne dejavnosti na istrskem in mediteranskem območju. Tudi fokus prispevkov, ki so v tej znanstveni reviji objavljeni, je usmerjen v specifične sredozemskega, večkulturnega stičnega prostora, v katerem deluje Univerzitetna založba *Annales* iz Kopra. V okviru slednje izhajajo kar štiri znanstvene periodične publikacije – poleg družboslovno-humanistične serije revije *Annales* (*Series historia et sociologia*) tudi naravoslovna serija (*Annales*, *Series historia naturalis*), zgodovinska revija *Acta Histriae*, kineziološka revija *Annales Kinesiolo-*